

PRAKTIESE WENKE VIR DIE GEBRUIK VAN OMGEWINGSOPVOEDING IN DIE AFRIKAANSE KLAS

Petro Naudé

Environmental education is suggested as a method of teaching Afrikaans as a second language. Examples of appropriate activities are given and it is suggested that both the environment and Afrikaans teaching can benefit from this approach.

Dit is nogal moeilik om 'n Tweedetaal Afrikaans onderwyser te wees. Eerstens gebruik die leerlinge reëls uit hulle moedertaal. Tweedens het sommige leerlinge probleme met die aanleer van tale en derdens het redelik baie leerlinge politieke redes waarom hulle nie die taal wil aanleer nie.

Omgewingsopvoeding is deesdae besig om 'n hupstootjie van alle rigtings te kry. Daar is spesiale skole buite in die veld waar leerlinge die teorie wat hulle in die klas geleer het, toepas. Waarom gebruik ons dan nie omgewingsopvoeding in die Afrikaanse klas nie?

Vandat ek omgewingsopvoeding in die Afrikaanse klasse met behulp van speletjies, musiek en opdragte ingebring het, het my leerlinge se woordeskat baie uitgebrei. Hulle het 'n hele paar vaardighede aangeleer. Hulle het ook 'n liefde vir hulle omgewing om hulle ontwikkel. Dit het alles gebeur gedurende die gebruik van Afrikaans.

Dit is baie maklik om omgewingsopvoeding in die klas in te bring as 'n mens net 'n tydjie afknyp om daarvoor te dink. Dink aan alle aspekte in Afrikaans: drama, debat, poësie, mondelinge, stelwerk, musiek, woordeskat en boeresport. Dink aan vaardighede soos navorsing, vrae stel, debatteer, verstaan van reëls, ervarings, beskrywings, ensovoorts.

Omgewingsopvoeding by opstelonderwerpe, mondelinge onderwerpe en debatonderwerpe is die maklikste. 'n Lekker manier van dinge doen is as die onderwerpe op stukkie papier geskryf word en die leerlinge die geleentheid gegee word om 'n onderwerp te kies. Die onderwerpe kan vanaf 'n olifant tot by die bewaring van ou historiese geboue wees. In die debat kan hulle debatteer oor die belangrikheid van sekere organismes. Hierdie tipe werk hits hulle aan om ondersoek in die biblioteek te gaan instel.

Drama en poësie bied 'n ryk verskeidenheid van omgewingsverhale aan. Poësie soos *Dans van die reën* deur Eugene Marais of *Busrit in die aand* van Elizabeth Eybers kan gedramatiseer word. Die leerlinge moet die vrymoedigheid om voor mense op te tree, aanleer. Hulle kan ook later hulle eie verhale en poësie skryf.

Die Afrikaanse kultuur is ryk aan musiek en boeresport. Organisasies soos die ATKV en FAK sorg dat die liedjies en boeresport wat deur die volksmond oorgeleer word, opgeskryf word. Inspirasie vir baie liedjies, veral uit die FAK-sangbundel, is geput uit ons wonderlike natuur. Liedjies soos

Al die veld is vrolik, Na buite, Ek sing van die wind en baie ander is in hierdie bundel opgeneem.

Baie van die boeresport waarmee die Afrikaners groot geword het, het diere name na aanleiding van die aktiwiteite:

Blinde mol:

Twee persone word geblinddoek. Die een persoon roep en die ander persoon antwoord. Die persoon wat roep moet aanhou totdat hy/sy die ander een vang. Aanmoediging kom van ander mense wat 'n sirkel vorm.

Kat en muis:

Net soos in *Blinde Mol* word albei geblinddoek. Muis probeer heeltyd wegkom en word deur die omstanders soms buite die sirkel toegelaat. Daar word na mekaar geroep om posisie vas te stel.

Krappe, krewes en kraaie:

Twee rye staan langs mekaar. Een ry se naam is 'krappe' en die ander is die 'krewes'. Die doel is om lede te werf vir elke span. 'n Leier skree name uit. As die leier "krewes" skree dan moet die 'krewes' weghardloop tot verby 'n sekere lyn. Die 'krappe' kry geleentheid om meer lede te vang. So ook andersom. Die beweging is altyd sywaarts. As die leier "kraaie" skree mag niemand beweeg nie of hy/sy is uit.

Skilpadtrek:

Hiervoor is 'n dik tou nodig waarvan die ente aan mekaar gebind word. Twee deelnemers kniel gesig weg van mekaar af. Die tou gaan agter oor die nek en voor onder die arms deur. Elke deelnemer kyk hoe ver hy sy opponent kan trek.

Die menslike sintuie word baie maal afgeskep in die Afrikaanse klas. Of dit nou mondelings of skriftelik is, en of dit nou binne of buite die klas is, is daar baie sensasies wat die leerlinge kan beskryf. Laat die leerling ruik, voel, sien, hoor en proe en dan terugrapporteer. Om alles wat die leerling gewoonlik doen te beskryf kos dinkwerk en uitbreiding van woordeskat. Werk 'n sintuie-wandelpad uit en stuur die leerlinge op 'n ontdekkingsstog uit.

Die idee van 'n skattejag kan ook baie waardevol benut word. Beskryf dinge (plante, asblik, klip) mondelings of skrifteliks aan die leerlinge sonder om die naam daarvan te noem. Die leerlinge moet hulle vind, identifiseer en dan 'n paar gebruike voorlê. Die opdrag kan moeiliker gemaak word deur dit in 'n raaiselvorm voor te lê.

'n Sekere radioprogram *Skote Petoors* en die televisieprogram *Dit is my Geheim* het as besieling vir die volgende speletjie gedien. Een leerling dink aan 'n organisme of geografiese verskynsel en die res van die klas kry slegs twintig vrae om uit te vind waaraan hy/sy dink. Die aard van die antwoord mag slegs JA of NEE wees. Die klas moet

spaarsaam met die vrae werk en sodoende leer hulle om te luister en te dink aan die volgende vraag. Die persoon wat die naam van die organisme of verskynsel korrek weergee, is die volgende persoon om aan 'n onderwerp te dink.

Onderwysers moet nie skaam wees om speletjies te ontwerp nie. Dit gaan nie altyd maklik met die eerste keer wat die leerlinge die speletjie speel nie. Die leerlinge kan u altyd vertel wat verkeerd is en menige maal is dit dan deur hulle samewerking wat die speletjie later vlot verloop.

Lekker beplan en lekker speel!

VERWYSINGS

ASKES H. 1978: *Leer Afrikaans*. Nuwe struktuurreeks. Via Afrika. Goodwood.

FAK 1969: *Nuwe FAK Sangbundel*. Nasionale Boekhandel Bpk.. Kaapstad.

KRDMHOUT J. 1973: *Digterstemme*. van Schaik. Pretoria.

BOOK REVIEWS / BOEKBESPREKINGS

The natural environment of Southern Africa has provided the inspiration and setting for two excellent childrens' books published last year.

THE FOREVER TREE by Sue Hart

Published by Hodder and Stoughton, Johannesburg 1985.

The Forever Tree is a giant sycamore fig tree growing in the Bushveld region of the Eastern Transvaal. Like *Spinosa*, the spider in Sue Hart's *Tales of the Full Moon*, the Forever Tree narrates stories to the creatures of the veld. In between the banter and chatter each story contains interesting information about animals and their behaviour. At times though the chatter tends to intrude upon the essence of the stories and has, on occasion, proved to be unsettling to younger listeners when read aloud. The balance between light-hearted chatter and the thread of the story settles however into a more natural rhythm from the fourth chapter, with the story of bird migration. The stories are all interesting and cover a wide range of topics. Children identify easily with the characters such as Kwe Kwe, the Grey Loerie, and Ixi, the Squirrel. Although aimed at a readership from age 9 upwards, the stories are suitable for reading aloud to younger children.

The Forever Tree is a welcome addition to Southern African short stories with an environmental theme and would be an asset to any child's bookshelf.

THE MISTY MOUNTAIN by Pieter Pieterse
Published by De Jager-HAUM, Pretoria 1985.

The Misty Mountain is the setting of a beautiful story which follows not only the life of Zac, a young boy who goes to live with his recluse grandfather, but the unfolding of life in the forest where they live. Through the story of Zac's growing up and his own growing awareness of the forces of nature, the reader too becomes aware of the link between man and all wild things. The story deals in a simple way with such metaphysical concepts as the cycle of life, the inevitability of death and the potential consequences of development in the name of 'progress'. Each chapter flows beautifully and rhythmically explores the changes in the boy, the natural environment and life itself. "Dedicated to all who still believe in the good earth", *The Misty Mountain* is highly recommended for school libraries. This story would appeal to children from about age 11 upwards and to many adults. It is also available in Afrikaans under the title, *Geheim van die Reënwood*.

Anne Curror

Journal No. 3 will focus on 'Language and Environmental Education'. Articles pertaining to this or any other aspect of environmental education will be welcome.

Closing date for contributions is 15th July 1986

Send to: The Hon. Editor, Box 4746, Mmabatho, Bophuthatswana.